

СТАНОВИЩЕ

от проф. дн Наталия Иванова Витанова, член на научното жури от ШУ „Епископ Константин Преславски”, на дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор” в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика (Теория на възпитанието и дидактика - Дизайн на образователни програми), разработен от Ралица Атанасова Мерджанова-Стефанова на тема: „АДАПТИРАНЕ НА МОДЕЛ НА ДИЗАЙН НА ОБУЧЕНИЕ В КОНТЕКСТ НА НЕФОРМАЛНА ОБРАЗОВАТЕЛНА СРЕДА ”, с научен ръководител проф. дн Вася Делибалтова

Обща характеристика на дисертацията. Представеният за обсъждане дисертационен труд е в обем от 228 страници, от които 155 основен текст, 6 страници литература и 67 страници приложение (7 приложения). Той съдържа увод, три глави, заключение, литература, научни приноси (мястото на научните приноси е в автореферата) и приложение.

Структура и съдържание. В увода се представят авторските основания за избора на дисертационната тема и нейната актуалност. Той включва в компресиран вид основните идеи свързани с ролята на танцовото изкуство и неговите специфики в неформална образователна среда. Органична част от увода е и основната хипотеза, изследователската методология и очакваните резултати. В него са представени обектът, предметът и основните задачи. Като цяло, уводът въвежда в това, което предстои в дисертационното изследване.

Първа глава е посветена на дизайна на обучението. В нея са представени същността, особеностите и моделите на дизайн на обучението, както и предимствата и ограниченията на представените модели на дизайн.

Във **втора глава** “Танцовите училища в контекст на съвременната неформална образователна среда” е презентирано танцовото изкуство в контекста на параметрите и характеристиките на съвременното неформално образование. Разгледано е обучението в танцово изкуство в неформална образователна среда в национален и международен план и е представен сектора на танцово обучение в неформалното образование в България.

Трета глава е посветена на дизайна и резултатите от изследването. Тя включва изследователската програма, процедурата на изследването, инструментариума, обема на извадката и анализа на резултатите.

Четвърта глава “Изследователска концепция за процеса на адаптиране на модел на дизайн на обучение и авторски разработки на ресурси” съдържа авторова матрица на модел на дизайн на обучение Backward design model и ресурси в процеса на адаптиране.

Актуалност на темата. Темата е актуална, първо защото до момента подобни разработки няма в областта на педагогическата наука. Второ, ако следваме тезата на Маслоу за холистичната човешка природа, то образованието (независимо дали формалното или неформалното) е призвано да развива комплексната личност, всички нейни характеристики. Факт е засиленият интерес към танцовото изкуство през последните години. В контекста на процеса на обучение танцовото изкуство има своите специфики, които трябва да бъдат изследвани, за да може да се даде посока на развитие на процесите в него.

Концептуалност, доказателственост и практическа значимост на разработката. Представеният дисертационен труд е завършена авторска концепция, в която са потърсени и представени нови възможности свързани с разглежданата проблематика. Като позитив може да се посочи, че въпреки малкото на брой публикации по разглежданата проблематика авторът на дисертацията е успял да изрази и аргументира своята позиция.

За педагогическата наука практическата значимост на дисертационното изследване е много голяма.

Научна осведоменост на автора. Авторът познава много добре литературата по темата и достатъчно пълноценно информационно обосновава тезата си. Литературната справка съдържа 80 източници. От тях 68 са на хартиен носител и 12 са уеб базирани. От всички литературни източници 37 са на латиница, 31 са на кирилица. Литературните източници са използвани подходящо в текста и подкрепят авторовите позиции. Тази представителна научна аргументация на текста подкрепя заключенията в дисертацията.

Обект, предмет, цел, задачи, хипотеза и методи, на изследването.

- В увода се съдържат всички реквизити – обект, предмет, цел, задачи, методи на изследване – всички коректно обосновани и дефинирани.
- На страница 9 систематизирането и обобщението са определени като методи на изследване. Обобщението е общ извод направен въз основа на отделни наблюдения или някакви факти. То е логически процес на преминаване от единичното към общото, от по-малко общо към общо знание. Систематизирането е подреждане, ред, класификация, систематизация, разпределение; подреждане в система. В този контекст смятам, че обобщението и систематизирането не могат да бъдат определени като методи на изследване.

Дизайн на изследването. Проведено е емпирично изследване, в което са участвали 295 изследвани лица. Във фокус групите участват общо 15 лица - 8 преподаватели от танцово училище Dance Station и 7 представители на танцови организации от страната. Преподавателите са на възраст 25-37 години. В наблюдението участват 185 деца от различни възрастови групи. В анкетното проучване участват 40 преподаватели по танци от 7-те най-големи танцови училища в страната и 53 ученици по

танци. Изследването включва 166 ч. неструктурирани наблюдения и 3,56 ч. фокус групи.

Направен е целесъобразен избор на инструментариум. Получените данни от емпиричното изследване са представени коректно. Те са визуализирани таблично и чрез диаграми. Много добро впечатление правят изводите – те произтичат от изследването, не са банални тривиални.

Приноси в дисертационния труд. Посочените от автора приноси са коректно представени и са доказателство за значимостта на дисертационния труд.

Публикации по дисертационния труд. Публикациите на докторанта отговарят на изискванията за брой и представителност – общо 3 на брой (едната публикация е под печат). Всички публикации са в контекста на дисертационния труд. Те са публикувани в сборници.

Автореферат. Авторефератът съответства на представения дисертационен текст и презентира изчерпателно, достатъчно пълно, по коректен и обобщен начин труда на докторанта.

Бележки и въпроси по дисертацията.

- Съществува лек дисбаланс между теоретичната (67 страници) и емпиричната част на изследването (84 страници), в полза на емпиричната. Приемам това за позитив.
- Разработен е добре организиран модел на дизайн на обучение (по танци) за работа в неформална среда. Моделът е верифициран и е практически приложим.
- Оценявам като много стойностни и като значим практико-приложен принос приложенията свързани с дисертационното изследване.
- От представения на с. 151 графичен модел на дизайн не се очертават добре корелациите.
- В емпиричното изследване има доста теоретични постановки.

- В емпиричното изследване не е уточнен полът на някои от таргет групите (на преподавателите е уточнен – 58% жени). Липсата на този параметър ограничава изследването по отношение на корелациите и анализите. Много вероятно е при сравнение да има полови различия.
- Изследователските концептуални въпроси могат да се приемат като препоръки.
- Необходимо е да се уеднакви (стандартизира) цитирането. В текста са използвани различни стандарти на цитиране.

Въпроси: 1) “Обучителен процес” и “процес на обучение” синоними ли са? Какви са аргументите да се използва терминът “обучителен процес”?

Препоръки за популяризиране на резултатите

Във връзка с популяризирането и разпространение на резултатите е препоръчително те да бъдат публикувани под формата на самостоятелна монография.

Заклучение

- По своята структура и съдържателна същност, по своя концептуален замисъл, трудът на **Ралица Мерджанова-Стефанова** е *самостоятелно и оригинално* научно съчинение.
- Резултатите постигнати в дисертационното изследване могат да се смятат за научни приноси на докторанта.
- Фундамент на обосноваването изводи и заключения са резултатите от изследването, които по своята същност са достоверни и релевантни.
- Дисертационният труд отговаря на техническите стандарти за оформяне на такъв тип научни разработки.
- Авторът може самостоятелно да провежда научно изследване, да представя и анализира резултатите коректно.
- Нямам съмнения за плагиатство.

Като цяло дисертацията отговаря на изискванията за такъв род изследвания. Тя защитава критериите за евристична значимост, за структурираност, за капацитет на обхвата, позволява да се извеждат утвърждения, има вътрешна координираност и е балансирана в секвенциите.

Всички достойнства на труда, научните приноси, законността на процедурата, доказват потенциала и перспективата на изследователя като автор. Той демонстрира научна компетентност, коректност, добросъвестност – качества, необходими за реализацията на целта на научното изследване.

Въз основа на проявените качества и умения за задълбочено научно изследване, на доказаните научни приноси и оригинални постижения, давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено в дисертационния труд, и предлагам на уважаемото научно жури да присъди **образователната и научна степен „доктор”** на **Ралица Атанасова Мерджанова-Стефанова** в област на висше образование: 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика, научна специалност Теория на възпитанието и дидактика - Дизайн на образователни програми.

Дата: 22.04.2024 г.

Шумен

Подпис: .....

(проф. дн Наталия Витанова)